

vellet kræver det" — herved tro vi at staa paa Grundlovens Grund, naar vi under den Betingelse give Afgang til at foretage Ekspropriation. Til ærede Medlemmer, som muligvis skulde blive bange for det Princip, der ligger i denne Tanke, eller rettere ikke for Princippet, thi det er grundlovmæssigt — men for dets videre Anvendelse, vil jeg sige, at her ikke er Anledning til at frygte stort for Konsekvenserne. Det er nemlig, tror jeg, en anerkendt Ting, at de økonomiske Love ere stærkere end selv de skrevne Love, og hvor de økonomiske Love medføre et eller andet Forhold, vil det sent eller tidlig bryde igennem. De økonomiske Love lære os nu paa dette Omraade, at det kun er overmaade smaa Arealer, der egne sig til Drift og betale sig at drive uden Driftskapital. Deri ligger Grænsen. Det er muligt, at Arealets Størrelse i Tidernes Løb kan vokse, og at de økonomiske Love kunne medføre nogen Stigning ogsaa i dette Forhold. Men der er efter min Betragtning derfor ikke nogen virkelig Fare i Konsekvenserne, fordi det er de økonomiske Love, som selv blive Grænse paa dette Omraade. For øvrigt er det jo ogsaa Lovforslagets Mening, og jeg tror, det er rigtigt, at man kun undtagelsesvis skal benytte sig af Ekspropriation, og jeg vil sige, ikke alene som en Principjag, men fordi vi alle straks ville komme til at lægge Mærke til, at man gennem den frie Overenskomst utvivlsomt vil naa bedre Resultater end gennem det tvungne Salg. Det ærede Medlem for Randers Amts 3dje Valgkreds (Bjerre) tager fuldstændig fejl, naar han tror, at Ekspropriation kan gennemføres efter de Principper, han havde, saaledes at ingen anden Værdi end Brugsværdien i Øjeblikket skulde kunne tages i Betragtning. Det er ikke Reglen, der finder Sted ellers ved Ekspropriation her i Landet, og jeg tror heller ikke, det kan lade sig gøre. Reglen vil være, at Afhændelsen gennem Ekspropriation bliver dyrere, end hvor den tilvejebringes gennem fri Overenskomst. Derfor have Forslagsstillerne stillet sig paa det Princip at anbefale det frie Salg paa de billigste Vilkaar, men det er jo givet, at stiller man ikke Afgang til Ekspropriation i Baggrunden, ville Eogneraadene være hjælpløse i mange Tilfælde.

Til Slutning vil jeg kun bemærke dette med Hensyn til, at ærede Medlemmer have været saa ivrige for at benægte den naturlige Forbindelse mellem dette Lovforslag og det foregaaende om Ol og Sukker, at der findes ikke nogen Forbindelse saaledes, at ikke det ene Lovforslag jo kan vedtages, mens det andet forkastes, det er der ikke noget i Vejen for, men man vil ikke kunne benægte den naturlige Forbindelse, der ligger i, at det gælder om at skabe en Udvingling for vort Havelodder. Den Nødhjælp, som der er henvist til, at man kunde søge Fabrikation af Landets egne Produkter til Eksport, gennem en Udførselsgodtgørelse for Sukker anvendt dertil, ville ærede Medlemmer jo kunne se, kun kan hjælpe halvvejs. Det, som er af størst og mest nærliggende Betydning for den nye Industri i Landet, det er det hjemlige Marked; det er det, som den skal bygge sig op paa, saaledes at man siden, efterhaanden som man vinder Kræfter dertil, kan saa Eksporten i Gang. Jeg tror, at denne Betragtning nok skal holde Stik, at disse to Lovforslag staa i en meget naturlig Forbindelse med hinanden, og jeg har derfor anbefalet dem begge til Gennemførelse.

J. Sprensen: Naar man har hørt Forhandlingerne i disse Dage om dette Forslag, skulde man undre sig over, om det ikke kunde naa at blive til Lov, da det har mødt saa overordentlig stor Velvilje fra alle Sider her i Salen. Dette har heller ikke forundret mig, da det efter min Formening er et af de Lovforslag, som ere i Stand til paa en ganske særegen Maade at forene det nyttige med det behagelige. Naar man kommer omkring paa Landet og ser Huse og Gaarde, ved hvilke der er anlagt Haver, faar man straks et godt Indtryk og kan paa Forhaand se, at det er noget, som i og for sig kan være til stor Fornøjelse og Behagelighed for de Folk, som bo der. Og naar man saa kommer videre om til landøkonomiske Foreninger og andre saadanne Foreninger og hører Udtalelser om, hvorledes det egentlig staar med Udbytten deraf, ja saa staar det saaledes efter mange Udtalelser, som jeg har hørt, at man kan være i Stand til at bringe meget store Indtægter ud af saadan en lille Have. Hvad jeg særlig tænker paa, er f. Eks.